

ОГЛЯД ВИДАНЬ

А. М. Колот, О. О. Герасименко

**ПРАЦЯ XXI: ФІЛОСОФІЯ ЗМІН, ВИКЛИКИ,
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ : монографія**

ISBN 978-966-926-389-6

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана». Київ: КНЕУ, 2021. 487 [1] с.*

Монографія висвітлює нові грані світу економіки, праці та зайнятості за сучасної, цифрової доби. Виокремлено мегапричини розбудови нової платформи соціально-трудового розвитку. Розкрито авторське бачення моделі праці й зайнятості, адекватної умовам першої половини XXI ст. Висвітлено зміни в сфері праці й зайнятості за настання коронакризи та її наслідків. Аргументовано необхідність розроблення прикладних, суспільно корисних проєктів життєдіяльності людини праці задля вирішення двоєдиного завдання — створення умов для безпечної, захищеної від епідеміологічних загроз праці й водночас забезпечення продуктивної зайнятості на основі задіяння узгоджених, односпрямованих регламентів, що містять організаційні, управлінські, адаптаційні, психофізіологічні, безпекові рішення в царині трудової діяльності. Значну увагу приділено оновленню методологічного забезпечення стійкого, людиноцентричного розвитку.

Отримані результати сфокусовано на досягненні основної мети виконаного дослідження — сприяти опануванню людиною цифрової доби сучасної філософії соціально-трудового розвитку, формуванню нового мислення, економічної та соціальної культури як основних передумов трансформації викликів і небезпек у можливості стійкого розвитку та підвищення рівня соціальної якості.

**ЕЛЕКТРОННІ РЕЄСТРИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ
ТА ВИКОРИСТАННЯ : колективна монографія. За ред. О. М. Гладуна**

ISBN 978-966-02-9588-9 (PDF)

*НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М. В. Птухи. Київ, 2021. 271 с.*

Монографію присвячено дослідженню розвитку системи електронних реєстрів у північноєвропейських країнах (Данії, Швеції, Фінляндії, Норвегії, Нідерландах) як передових у цій царині. Досліджено також досвід Естонії як пострадянської краї-

ни, що наразі посідає першість за темпами створення та розвитку системи реєстрів, і Франції як країни, найкраще зіставної з Україною за чисельністю населення. Розглянуто наявні у цих країнах системи реєстрів, їхні особливості, використання у статистичних цілях, зокрема для проведення переписів населення.

Для демографів, державних службовців, працівників сфери ІТ та усіх, хто цікавиться питаннями інформатизації суспільства.

В. Г. Саріогло

МІКРОДАНИ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ : монографія

ISBN 978-966-304-398-2

НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М. В. Птухи. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2021. 296 с.

Монографію присвячено методологічним та прикладним аспектам формування інформаційного забезпечення соціальної економіки на основі комплексного використання даних з різних джерел. Основну увагу приділено особливостям використання мікроданих — індивідуальних даних про домогосподарства, сім'ї, осіб. Надано характеристику основних джерел мікроданих в Україні. Окреслено проблеми та перспективи доступності мікроданих державних вибіркокових обстежень домогосподарств. Наведено приклади формування та застосування інструментарію моделювання соціально-економічних процесів на основі методів мікроімітаційного моделювання та статистичного моделювання з використанням мікроданих.

Матеріали монографії призначені для дослідників, які займаються питаннями формування та підвищення якості інформаційного забезпечення економіки, моделюванням соціально-економічних процесів, а також фахівцям органів державного управління, котрі прагнуть використовувати сучасні методи обґрунтування управлінських рішень та оцінки результативності заходів соціально-економічної політики в Україні. Монографія може бути корисною для аспірантів та студентів старших курсів зі спеціальностей «Статистика», «Економічна кібернетика», «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» та ін.

**Л. М. Черенько, С. В. Полякова, В. С. Шишкін, О. А. Васильєв,
А. Г. Реут, Ю. Л. Когатько, В. С. Заяць, Ю. А. Клименко**

**СОЦІАЛЬНЕ ВІДТОРГНЕННЯ, НЕРІВНІСТЬ ТА БІДНІСТЬ ДІТЕЙ
В УКРАЇНІ : монографія**

ISBN 978-966-02-9747-0

НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М. В. Птухи. Київ: електрон. вид., 2021

Більш глибокий погляд на проблему соціального відторгнення дітей — кризь призьму соціально-економічної ситуації, яка породжує нерівність та бідність дітей — дає змогу оцінити масштаби негативних проявів та можливих наслідків для дитини. Розвинена система соціального захисту, яка охоплює різні аспекти життєдіяльності дітей та має попереджати крайні негативні прояви соціального середовища, насправді не спрацьовує повною мірою. Соціальні програми не дають бажаного ефекту, оскільки покликані пом'якшити вже спричинені негативні прояви, а не попередити їх.

Проведене дослідження складається з чотирьох розділів. У першому розділі розглянуті групи дітей з підвищеними ризиками соціального відторгнення, які сьогодні становлять найбільший виклик для України або за масштабністю поширення негативного явища, або за глибиною проблеми. Серед цих груп представлені не лише осередки, які формувалися під впливом негативних проявів перехідного періоду, але й спричинені більш сучасними подіями, як-то діти, постраждали внаслідок військового конфлікту на Сході країни.

У другому розділі розглянуті першопричини та основні прояви нерівності серед дітей: монетарні та поселенські аспекти, нерівність у доступі до базових послуг соціальної сфери. Такі прояви нерівності, які межують із соціальною несправедливістю по відношенню до дітей, знижують їх життєві шанси, а подекуди унеможливають повноцінний розвиток, породжують розчарування, зневіру та небажання досягати чогось у самостійному житті. Саме це стає причиною формування окремих груп з підвищеними ризиками соціального відторгнення.

У третьому розділі розглянуто різні аспекти багатомірного бідності сімей з дітьми, а також тенденції та детермінанти дитячої бідності, виявлені на часовому відрізку останнього десятиліття. Основні профілі дитячої бідності, які залишаються незмінними впродовж тривалого періоду досліджень, указують на низьку ефективність соціальної політики або навіть на неввірно обраний її ключовий вектор.

Четвертий розділ присвячено узагальненому аналізу системи соціального захисту дітей в Україні — від задекларованих державних зобов'язань і поділу сфери відповідальності — до аналізу специфіки фінансування та ефективності окремих соціальних програм у контексті їх впливу на становище дітей.

Дослідження специфіки формування та причин соціального відторгнення серед дітей підготовлене науковцями відділу досліджень якості життя населення Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України.

Н. Бородчук, Л. Черенько
БІДНІСТЬ ТА НЕРІВНІ МОЖЛИВОСТІ ДІТЕЙ
В УКРАЇНІ : аналітичні дані

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. Київ, 2021. 105 с.

Наслідки бідності діти відчувають на собі впродовж усього життя. Дитина, яка живе в бідності, з більшою ймовірністю буде бідною й тоді, коли подорослішає. Ціна бездіяльності дуже висока. Діти складають близько 1/5 населення України, тож подолати чи суттєво зменшити бідність у державі неможливо без розв'язання проблеми дитячої бідності.

Мета цього звіту — надати аналіз поточної ситуації щодо дитячої бідності й дитячої нерівності, виявити тенденції та розробити рекомендації для підтримки уряду України у процесі прийняття рішень, скерованих на подолання бідності. Аналітичні матеріали стануть у пригоді під час розроблення нових стратегічних та програмних документів, спрямованих на скорочення масштабів бідності, зокрема серед найбільш уразливих груп населення, насамперед дітей. Також дослідження слугуватиме основою для подальшого загальнонаціонального дискурсу щодо забезпечення рівних можливостей дітей в Україні.

Л. І. Слюсар

**ШЛЮБ В УКРАЇНІ У ДЕМОГРАФІЧНОМУ ВИМІРІ:
ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ : монографія**

ISBN 978-966-02-9681-7

НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М. В. Птухи. Київ, 2021. 180 с.

Монографію присвячено дослідженню змін у шлюбній поведінці населення України від часів, коли вона входила до складу Російської імперії, і до сьогодні. Детально висвітлено зміни у шлюбності населення України за роки незалежності і доведено, що вони є результатом як сучасної модернізації суспільства, так і довготривалих процесів, що відбувались у шлюбно-сімейній сфері протягом усього ХХ століття. Визначено новітні тенденції, що можуть вплинути на шлюбно-сімейні процеси у майбутньому.

Книга розрахована на демографів, соціологів та усіх, хто цікавиться питаннями шлюбу, сім'ї, демографічної історії України.

**ДИНАМІКА, СТРУКТУРА ТА ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ
В СОЦІАЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ : колективна монографія. За ред. В. Новікова**

ISBN 978-966-02-9573-5

НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М. В. Птухи; Інститут Українсько-польської співпраці; Вища школа туризму
та іноземних мов у Варшаві. Київ, 2021. 94 с.

Під інвестиціями в соціальну інфраструктуру розуміються всі види поточних бюджетних ресурсів (коштів), що спрямовані на покращення умов життєдіяльності громадян, а також ресурси на матеріальний та технологічний розвиток соціально важливих видів діяльності. Проаналізовані тенденції динаміки та структури бюджетних видатків на охорону здоров'я, освіту, культуру та мистецтво. Обґрунтовується пропозиція щодо цільової планової діяльності у сфері державного бюджетного інвестування соціальної інфраструктури. Необхідною є оновлена бюджетна політика, комплементарна до умов розвитку соціальної інфраструктури. Для якісної розробки місцевих бюджетів, їх збалансування потрібні інструменти бюджетного регулювання, засновані на програмних принципах, соціальних та професійних стандартах, погодженої фіскальної політики з економічним потенціалом регіонів.

О. В. Позняк, О. А. Малиновська, І. П. Майданік, О. Р. Овчиннікова
**МІГРАНТИ З НЕВРЕГУЛЬОВАНИМ СТАТУСОМ
В УКРАЇНІ : аналітичне резюме**

Представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ)
в Україні. Київ, 2021. 12 с.

Дослідження з питань неврегульованої міграції в Україні здійснено з метою формування оцінки чисельності іноземців, які не мають законних підстав для перебування в Україні (тобто будь-яких документів, виданих компетентними державними органами, зокрема довідок про звернення за захистом в Україні). Оцінювання допоможе відповідним державним органам у плануванні заходів для ефективного реагування на неврегульовану міграцію, а також у забезпеченні захисту мігрантів незалежно від їхнього правового статусу. Незаконний в'їзд та не-

законне переправлення осіб через державний кордон України не належали до предмета дослідження й аналізувалися лише дотично для виявлення масштабів неврегульованої міграції. Головною метою було оцінювання числових параметрів неврегульованої міграції. Детальне вивчення характеристик мігрантів із неврегульованим статусом, включно з аналізом за статтю та віком, потребує проведення глибшого дослідження у майбутньому.

Видання підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках проекту «Підтримка управління міграцією та притулком в Україні» (IMMIS). Зміст публікації є предметом відповідальності її авторів і не може бути розцінений як такий, що представляє погляди Європейського Союзу чи Міжнародної організації з міграції.

МАКРОПЕРСПЕКТИВИ ЕНДОГЕНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ : колективна монографія. За ред. М. І. Скрипниченко

ISBN 978-966-02-9735-7 (електронне видання)

*НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України».
Київ, 2021. 518 с.*

У колективній монографії представлено матеріали наукових розробок щодо необхідності переходу економіки України до переважно ендогенно орієнтованої економічної моделі розвитку як процесу формування системи мотивів і стимулів, що забезпечують випереджаюче відтворення інноваційних переваг національної економіки, а також активізації внутрішніх факторів та зменшення негативного впливу зовнішніх чинників у соціально-економічному розвитку країни.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів економічних ВНЗ, фахівців у сфері економічного планування та прогнозування.

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ : колективна монографія. За ред. І. Л. Петрової, В. В. Близнюк

ISBN 978-966-02-9805-7 (електронне видання)

*НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України».
Київ, 2021. 472 с.*

Монографія є логічним продовженням багаторічних досліджень творчого колективу в частині проблематики функціонування трудової сфери в Україні. В монографії інститути ринку праці розглядаються в системі інституційних суб'єктів та регуляторних інститутів, функціонування яких обумовлює його інституційну трансформацію. Автори довели необхідність забезпечення інклюзивного вектора розвитку ринку праці на засадах інноватизації та гармонізації інтересів інституційних суб'єктів ринку. Заходи, спрямовані на мінімізацію деструктивних проявів на ринку праці, передбачають реалізацію концепції гідної праці та забезпечення принципу соціальної справедливості, розвиток інститутів соціального захисту, безумовного базового доходу, професійної освіти, утвердження установок і моделей інноваційно активної поведінки та спонукання інтересу до нової, постматеріалістичної мотивації. Розглядаючи українське законодавство про працю як формальний інститут, що визначає деструкції трудових відносин, розкрито особливості прекарних моделей соціально-трудова відносин в Україні та обґрунтовано інституційний інструментарій пом'якшення їх негативного впливу.

Для науковців, органів державної та виконавчої влади, викладачів, аспірантів та студентів економічних спеціальностей, а також усіх, кого цікавить проблематика функціонування трудової сфери, майбутні зміни змісту та форм трудової діяльності під впливом планетарних змін.

**РИНОК ПРАЦІ ТА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА:
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ : монографія. За ред. В. В. Близнюк**

ISBN 978-966-02-9806-4 (електронне видання)

НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України».

Київ, 2021. 297 с.

Монографія є науковим доробком творчого колективу та результатом виконання проекту «Модернізація системи професійно-технічної освіти для потреб регіонального ринку праці» (КПКВ 2751270) секторальної підтримки регіонального розвитку, за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу. В монографії докладно розглянуто освітньо-професійні особливості регіонального ринку праці Запорізької області та проблеми його кадрового забезпечення. Обґрунтовані підходи та оригінальний інструментарій предиктивної оцінки професійних навичок регіонального ринку праці дає змогу виявити особливості та механізми формування компетенцій та професійних кваліфікацій робітничих кадрів. У роботі авторами обґрунтовано та осучаснено методичні підходи оцінки вартості професійної підготовки кваліфікованих робітників. Комплексність та системність дослідження характеризується представленням методичним забезпеченням освітніх стандартів на основі модульно-компетентнісного підходу. Монографія може бути цікава та корисна для фахівців, аналітиків та управлінців, що задаються пошуком шляхів забезпечення потреби у кваліфікаціях регіонального ринку праці.

**СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВА СФЕРА В КООРДИНАТАХ
НОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ СОЦІОЕКОНОМІЧНОЇ
РЕАЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ : зб. тез доп.
учасників Міжнар. наук.-практ. конф.; 11—12 листоп. 2020 р.
Редкол.: А. М. Колот та ін.**

ISBN 978-966-926-351-3

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана». Київ: КНЕУ, 2021. 362 с.

У збірнику подано тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «В координатах нової економіки та глобальної соціоекономічної реальності: виклики, шляхи розвитку». Об'єднуючою думкою, присутньою у більшості матеріалів, які подані на конференцію, є та, що на нинішньому етапі має відбутися зміна філософського розуміння демографічної, техніко-технологічної, глобалізаційної, економічної, соціально-трудової дійсності. Задля опанування новітньої філософії суспільного буття учасники конференції закликають наукову спільноту, представників соціуму, від яких залежить формування та реалізація соціально-трудової політики, стати на шлях міждисциплінарних досліджень та багатовимірного сприйняття оточуючих світів, відмовитися від заскорузлих схем, моделей, інструментів, механізмів, що сформувалися за умов дотеперіш-

ньої економіки, яка за більшості параметрів є повною протилежністю тій реальності, що інтенсивно формується.

2021. МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ЦИФРИ І ФАКТИ

Представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні. Київ, 2021. 24 с.

МОМ, Агентство ООН з питань міграції, представляє п'ятий випуск публікації «Міграція в Україні: цифри і факти», яка вперше побачила світ у 2011 році.

У цій публікації дається аналітична оцінка рушійних сил, позитивних і негативних наслідків міграції, а також потреб і уразливостей мігрантів. Також піднято питання внеску українських мігрантів в економіку і розвиток країни, підкреслюючи основний принцип МОМ, згідно з яким гуманна і впорядкована міграція приносить користь мігрантам і суспільству.

Ця публікація є динамічним документом, який регулярно оновлюється, тому ми вітаємо будь-які коментарі, поради та нові дані, що можуть допомогти поліпшити огляд міграційної статистики у майбутньому.

О. С. Вишневський

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ СТРАТЕГУВАННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ : монографія

ISBN 978-966-02-9657-2 (електронне видання)

НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ, 2021. 449 с.

Монографію присвячено дослідженню цифрової платформізації процесу стратегування розвитку національної економіки України. Організаційно-структурна логіка роботи базується на сходженні від абстрактного (методологія дослідження проблем розвитку національних економік в умовах цифровізації; теоретико-економічні та методологічні засади цілепокладання і стратегування) до конкретного (стан і потенціал цифровізації процесу стратегічного управління розвитком національної економіки), а також на діалектичній тріаді (теза, антитеза, синтез).

Як тезу наведено позитивний аналіз й обґрунтовано історичну обумовленість (детермінованість) цифровізації, її локальну ефективність на підприємницькому рівні, а також фундаментальну роль цілепокладання та стратегування з позицій економічної теорії.

На етапі антитези виявлено проблеми та ризики цифровізації, які проявляються в її низькій ефективності на національному рівні щодо її впливу на темпи позитивних змін у соціально-економічній сфері, а також невідповідності між постійним поглибленням цифровізації об'єкта управління (національна економіка) та суб'єктом управління (система стратегічного управління національним розвитком), який переважно перебуває в доцифровому стані. На етапі синтезу обґрунтовано потенціал цифровізації процесу стратегування розвитку економіки України з використанням національної цифрової платформи стратегування, удосконалення нормативно-правового та організаційно-інституційного забезпечення цифровізації процесу стратегування, а також формування окремих стратегій.

Для керівників і фахівців центральних і місцевих органів влади, науковців, представників бізнесу, викладачів, аспірантів, студентів, осіб, які цікавляться процесами стратегування в умовах цифрової платформізації економіки.

КОМПЛЕМЕНТАРНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ЯК УМОВА СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА : монографія. За ред. А. А. Гриценка

ISBN 978-966-02-9574-2

НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»: електрон. дані. Київ, 2021. 400 с.

Монографію присвячено дослідженню чинників, що обумовлюють нестабільну соціально-економічну динаміку, і шляхів забезпечення взаємопов'язаного і взаємодоповнюючого розвитку інформаційно-цифрових і соціально-економічних перетворень. Розкрито суперечності цифрового і соціально-економічного розвитку і можливі форми їх розв'язання. Показано вплив цифрових трансформацій на економічні відносини, ефективність виробництва та конкурентоспроможність національної економіки і зворотний вплив соціально-економічних змін на цифровий розвиток. Розкрито роль інститутів у забезпеченні комплементарності інформаційно-цифрового і соціально-економічного розвитку та шляхи вирішення цих завдань.

Монографія буде корисною як фахівцям у сфері взаємозв'язку техніко-технологічного, соціально-економічного та інституційного розвитку, так і широкому колу читачів, котрі цікавляться сучасними проблемами цифровізації та економіки.

ІННОВАЦІЙНЕ ПРИДНІПРОВ'Я: ГРА НА ВИПЕРЕДЖЕННЯ : монографія. За заг. ред. В. І. Ляшенка

НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ — Дніпро, 2021. 286 с.

В умовах децентралізації та виконання Угоди про асоціацію з ЄС кожен український регіон має знайти свою нішу на національному і європейському ринку, розбудувати самостійно або разом із сусідніми регіонами регіональні інноваційні екосистеми. Але у процесі децентралізації в Україні поза увагою опинився такий важливий територіальний рівень, як економічні райони, що об'єднують декілька областей. Економічні райони утворилися не адміністративним шляхом, а виникли в ході історичного, соціально-економічного та культурного розвитку і представляють собою великі за територією соціально-економічні та культурні простори, об'єднані спільним географічним розташуванням, культурними і ментальними характеристиками, подібним природно-ресурсним забезпеченням та структурою економіки. В умовах розселення України саме економічні райони відповідають вимогам європейської класифікації *NUTS 1* і можуть об'єднувати від 3 до 7 млн осіб. Області, які входять до їх складу, маючи взаємопов'язану інфраструктуру, подібну структуру економіки та подібні проблеми, шляхом співпраці та об'єднання ресурсів могли б забезпечувати більш динамічний збалансований сталий розвиток регіональної економіки на базі формування інноваційних екосистем.

Для керівників і фахівців центральних і місцевих органів влади, науковців, виробничників, представників бізнесу, профспілок, викладачів, аспірантів.

**ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ. ПРІОРИТЕТИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ МІНІМІЗАЦІЇ АСИМЕТРІЇ УКРАЇНСЬКОГО
РИНКУ ПРАЦІ : монографія. Кер. авт. кол. О. І. Цимбал**

ISBN 978-966-360-452-7

НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи.
Київ: Академперіодика, 2021. 210 с.

Монографію присвячено обґрунтуванню пріоритетів національної політики з мінімізації асиметрії українського ринку праці, обумовленої глобальними ризиками. Основну увагу приділено специфічним формам асиметрії на ринку праці, її чинників та джерел. Розроблено типологію глобальних тенденцій, релевантних до розвитку національного ринку праці та рівня його асиметричності. Представлено концепцію асиметрії пропозиції робочих місць та робочої сили, виявлено перспективи формування в Україні єдиної інтегрованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення політики на ринку праці. Матеріали монографії можуть бути використані органами державної влади та соціальними партнерами. Вона буде корисною для аспірантів та студентів старших курсів економічних спеціальностей.